

7

สังคมสงเคราะห์ สวัสดิการแรงงาน

นิลวรรณ ระพิพงษ์

นิตกร 7 ว สนง.สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จ.ลำพูน
ธรรมศาสตร์ 2519-2522 (วิชาโทสังคมสงเคราะห์)

ตอนที่ข้าพเจ้าตัดสินใจเลือกเรียนวิชาสังคมสงเคราะห์เป็นวิชาโทรองจากรัฐศาสตร์ สาขาบริหารรัฐกิจซึ่งเป็นวิชาเอกนั้น ข้าพเจ้ายังไม่แน่ใจว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะในขณะนั้นเพื่อนในคณะรัฐศาสตร์ไม่มีใครเลือกเรียนวิชาสังคมสงเคราะห์เป็นวิชาโทเลย ส่วนใหญ่จะไปเลือกเรียนวิชาทางนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาโทกันมากมาย

เมื่อจบจากธรรมศาสตร์แล้ว ในระยะต้นของการทำงานของข้าพเจ้าที่เลือกทำงานในภาคเอกชนโดยเหตุผลส่วนตัว ในระยะ 10 ปีแรกของการทำงานอาจกล่าวได้ว่าไม่มีโอกาสได้นำความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์มาใช้ในการทำงานในภาคเอกชนเลย ยกเว้นหลักการพื้นฐานที่ว่าด้วย “การยอมรับความแตกต่างของมนุษย์” ซึ่งทำให้ไม่มีปัญหาด้านในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เมื่อข้าพเจ้าตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพจากภาคเอกชนมารับราชการ และอยู่ในหน่วยงานที่ต้องทำงานอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งของคน 2 ฝ่าย คือฝ่ายที่ได้เปรียบ (นายจ้าง) กับฝ่ายที่เสียเปรียบที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่า (ลูกจ้าง) ข้าพเจ้าก็มองเห็นช่องทางที่จะนำความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้ เพราะข้าพเจ้าต้องทำหน้าที่ประสาน

ประโยชน์ของคน 2 ฝ่ายให้อยู่ในจุดที่ยอมรับได้ โดยอาศัยกฎหมายที่ให้อำนาจเป็นเครื่องมือเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ทั้ง 2 ฝ่าย

ในอดีตที่ไม่แน่ใจว่าการตัดสินใจเลือกเรียนสังคมสงเคราะห์ เป็นความคิดที่ถูกต้องหรือไม่นั้น ได้มาประจักษ์ชัดว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าเลือกเรียนนั้นไม่ผิด ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์มาใช้ได้ตรงกับการทำงานมากขึ้น ถึงแม้ว่าโดยคุณสมบัตินั้นไปปริญญาที่ได้รับนั้น ข้าพเจ้าจะไม่สามารถเรียกตัวเองว่าเป็น “นักสังคมสงเคราะห์อาชีพ” ได้อย่างเต็มตัว เพราะไม่ได้เรียนเป็นวิชาเอกก็ตาม แต่ก็สามารถนำความรู้ด้านนี้มาใช้ร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์อาชีพได้อย่างกลมกลืน จึงแอบเรียกตัวเองว่า “**นักสังคมสงเคราะห์มือสอง**”

ณ ปัจจุบันนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจอย่างมาก และไม่เสียใจเลยที่ได้เลือกเรียนด้านสังคมสงเคราะห์ ประสบการณ์ที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่นักสังคมสงเคราะห์มือสองคนนี้มีอยู่ 2 - 3 เรื่อง คือ

เรื่องแรก ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นบุคลากรรุ่นบุกเบิกของศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลงานของศูนย์นี้ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับและเป็นศูนย์การเรียนรู้ของคนทำงานด้านเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นต้นแบบการทำงานที่เรียกว่า “สหวิชาชีพ” ที่สมบูรณ์

ในระหว่างที่ข้าพเจ้าร่วมเป็นคณะทำงานของศูนย์นี้ ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเข้าไปร่วมกับทีมสหวิชาชีพในการให้การช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดทั้งทางร่างกายและทางเพศในหลายกรณี (Cases) และ Case ที่ถือว่าเป็นผลงานชิ้นโบว์แดงของศูนย์ฯ และเป็นความภาคภูมิใจและประทับใจของข้าพเจ้าก็คือ Case ที่ได้ช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดทั้งทางร่างกายและทางเพศ โดยได้ถูกผู้ทำละเมิดลักพาตัวมาจากพ่อ-แม่ เป็นเวลา 6 ปีกว่า (เด็กได้ถูกลักพาตัวจากพ่อ-แม่ มาตั้งแต่อายุ 6 ปี และในขณะที่ให้การช่วยเหลือ เด็กอายุ 12 ปี ถูกผู้ลักพาตัวทำร้ายร่างกายและละเมิดทางเพศ ติดต่อกันมาเป็นเวลานานหลายปี)

ข้าพเจ้าได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นเพื่อให้ความช่วย

เหลือในการติดตามหาพ่อ-แม่ของเด็ก จนสามารถติดตามพ่อ-แม่เด็ก มารับลูกกลับไปยังบ้านเกิดได้ ภาพที่พ่อ-แม่-ลูก ได้พบหน้ากัน ภาพ การสวมกอดกันของคนเหล่านี้ยังเป็นภาพความประทับใจของทีมงานสหวิชาชีพของศูนย์ฯ อย่างไม่รู้ลืม ที่ได้ทำให้พ่อ-แม่-ลูก ซึ่งได้พลัดพรากจากกันเป็นเวลานานให้กลับมาพบกันอีกครั้งหนึ่ง ทั้งที่ความหวังของพ่อ-แม่ แทบไม่มีแล้วก็ตาม

ประสบการณ์ที่ประทับใจของนักสังคมสงเคราะห์มือสองอย่าง ข้าพเจ้าอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมตามหลักสูตร **“ผู้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”** ทำให้ข้าพเจ้ามีคุณสมบัติครบถ้วน ตามกฎกระทรวง (พ.ศ.2543) ออกตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกระทรวงยุติธรรมได้ขึ้นทะเบียนให้ข้าพเจ้า เป็นผู้ทำหน้าที่นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เพื่อเข้าร่วมกับ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ในการสอบสวนคดีที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยาน เพื่อให้การสอบสวน ถูกต้องตามกฎหมายใหม่นี้

ในการทำหน้าที่ดังกล่าว ข้าพเจ้าได้มีโอกาสช่วยให้พนักงานสอบสวนสามารถนำพยานหลักฐานมาใช้ประกอบการดำเนินคดีผู้กระทำความผิด ให้ได้รับโทษตามกฎหมาย ซึ่งเป็นกรณีที่เด็กอายุระหว่าง 14 - 16 ปี จำนวน 6 คน ถูกกระทำละเมิดทางเพศจากจิ้งจอกสังคมที่มาในคราบ ของนักบุญ ทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจ นำสิ่งของมาล่อใจเด็ก และอาศัยความอ่อนวัยของเด็กกระทำการละเมิดเด็ก ซึ่งในกรณีนี้พนักงานสอบสวนไม่สามารถทำให้เด็กให้การที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีได้ แต่ในทางตรงกันข้าม เด็กกลับให้การช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

จนเมื่อเข้าสู่กระบวนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฯ ข้าพเจ้าได้ใช้ความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์ในการ พูดคุยกับเด็ก จนทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ จนยอมให้ข้อมูล รายละเอียดและพยานหลักฐาน จนทำให้พนักงานสอบสวนสามารถ

รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ส่งฟ้องศาลเพื่อให้ผู้กระทำความผิดต่อเด็กได้รับการลงโทษ ซึ่งในกรณีนี้พนักงานสอบสวนได้เกิดการยอมรับในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์มากขึ้น และเป็นการเปิดวิสัยทัศน์ในการทำงานกับเด็กให้พนักงานสอบสวนได้อีกทางหนึ่งด้วย

ในฐานะนักสังคมสงเคราะห์มือสองอย่างข้าพเจ้ามีความเห็นว่า กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญต่อวิชาชีพของนักสังคมสงเคราะห์อย่างมาก จะเห็นได้จากการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีที่เกี่ยวกับเด็ก ในฐานะที่เด็กเป็นผู้กระทำ ผู้เสียหายและพยาน โดยเปิดโอกาสให้นักสังคมสงเคราะห์เข้ามามีส่วนช่วยในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และเด็กไม่ต้องถูกละเมิดซ้ำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง

เป็นโอกาสที่ดีของวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ที่จะได้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับจากวิชาชีพอื่นๆ **ว่าเป็นวิชาชีพที่มีหลักการและกระบวนการทำงานที่มีแบบแผนและช่วยเหลือสังคมได้อย่างแท้จริง มีใช้ภาพลักษณ์ที่คุ้นเคยว่านักสังคมสงเคราะห์มีหน้าที่ในการนำสิ่งของไปแจกผู้ด้อยโอกาสเท่านั้น**